Detectie en oriëntatie

AANBEVELING 4

Het belang benadrukken, op het niveau van de politiediensten, van het aanvinken van de rubriek "mensenhandel" in het administratief verslag van de controle van een vreemdeling.

MYRIA
Federaal Migratiecentrum

De **kwaliteit bij het opstellen van het administratief verslag van de controle van een vreemdeling** is een essentieel middel om de **verergerging van de kwetsbaarheden** bij buitenlandse slachtoffers in het kader van procedures gelinkt met hun irreguliere verblijf te **voorkomen**.

Vandaar is het belangrijk dat de politiediensten ten volle worden gesensibiliseerd over het belang van het aanvinken van de rubriek "mensenhandel", naast de rubriek "slachtoffer van een misdrijf" in het administratief verslag van de controle van een vreemdeling dat aan de Dienst Vreemdelingenzaken moet worden overgemaakt.

Die aanpak is bedoeld om de **identificatie** en goede **oriëntatie** van slachtoffers van mensenhandel, met name naar de gespecialiseerde opvangcentra, te **garanderen**. Ook kan daardoor het vertrouwen in de autoriteiten toenemen en kunnen slachtoffers worden aangezet om met het onderzoek mee te werken of een klacht in te dienen. Bovendien kan zoiets helpen om te voorkomen dat slachtoffers een bevel krijgen om het grondgebied te verlaten, worden vastgehouden in een gesloten centrum met het oog op hun verwijdering, of worden vervolgd wegens illegaal verblijf. Die maatregelen kunnen traumatiserende of ernstige psychologische gevolgen hebben en het wantrouwen van de slachtoffers tegenover de autoriteiten versterken.

Verhoren van slachtoffers

AANBEVELING 5

Een vertrouwenwekkende omgeving garanderen tijdens de verhoren van kwetsbare slachtoffers van mensenhandel.

MYRIA
Federaal Migratiecentrum

Het scheppen van een veilige en rustgevende omgeving, waarbij er rekening wordt gehouden met de (psychologische) kwetsbaarheden bij slachtoffers in het kader van hun verhoor, bevordert hun emotionele veiligheid, hun vermogen om zich de feiten te herinneren, hun vertrouwen in de autoriteiten en hun bereidheid om mee te werken aan het onderzoek.

Myria heeft een **toenemende aandacht** van de politie- en inspectiediensten vastgesteld voor de kwetsbaarheden van slachtoffers tijdens de verhoren, door hun tijd en ruimte te geven, actief te luisteren, aandacht te schenken aan de **geuite behoeften** en de **lichaamstaal**, samen met een **empathisch en niet-veroordelend onthaal**.

De **inrichting van de verhoorlokalen** speelt eveneens een cruciale rol bij het vermijden van secundaire victimisatie. Praktijken zoals de EVA-lokalen (*Emergency Victim Assistance*), waar slachtoffers tijdens het verhoor in zetels zitten, of het verhoor van slachtoffers door de politie in de lokalen van de gespecialiseerde opvangcentra zijn voorbeelden van doeltreffende benaderingen om aan de specifieke behoeften van de slachtoffers te beantwoorden.

De **aanwezigheid van een vertrouwenspersoon**, bijvoorbeeld een medewerker van een gespecialiseerd opvangcentrum, vormt eveneens een goede praktijk die ertoe bijdraagt om een vertrouwenwekkende omgeving te creëren.

Tot slot bevordert de **aanwezigheid van een tolk** die **gesensibiliseerd** is over of zelfs opgeleid is **rond mensenhandel en rond de technieken van het politieverhoor** het begrip van de culturele context van het slachtoffer en de getrouwe vertaling van hun verklaringen.

AANBEVELING 6

Specifieke aandacht wijden aan de inachtneming van de bijzondere kenmerken van slachtoffers van mensenhandel bij het opstellen van de processen-verbaal van verhoren.

MYRIA
Federaal Migratiecentrum

De **anonimisering van bepaalde persoonsgegevens** in de processen-verbaal van verhoren kan de **veiligheid** van de slachtoffers verbeteren en hun **vertrouwen** in de autoriteiten bevorderen. In die optiek moedigt Myria de uitvoering aan van een bepaling van het federale regeerakkoord over het recht op **respect voor de privacy** van alle slachtoffers. Die bepaling stipuleert dat alleen de naam en het rijksregisternummer van het slachtoffer worden opgenomen in de processen-verbaal en dat de contactgegevens in een aparte en beveiligde map worden bewaard waar alleen de bevoegde personen, zoals de politie, het Openbaar Ministerie en de dienst slachtofferonthaal, toegang toe hebben.[479]

Een ander belangrijk aspect in verband met de processen-verbaal betreft het vermelden van de **non-verbale communicatie van slachtoffers van mensenhandel**. De registratie of beschrijving van non-verbale communicatie kan bijzonder nuttig zijn, voor zover ze objectief, neutraal en feitelijk wordt vermeld. Die is minder controleerbaar en geregeld dan de verbale taal en kan voor speurders een meer betrouwbare informatiebron vormen. Zo kan ze wijzen op onbehagen bij het slachtoffer en eventueel de oorzaak suggereren. Ook maakt ze het mogelijk om **aandachtig** te **blijven voor eventuele psychologische kwetsbaarheden** bij het slachtoffer. Tot slot kan ze later nuttig zijn voor de **motivering** van het requisitoir van magistraten of het **vonnis** van bodemrechters.

AANBEVELING 7

Tijdens opleidingen voor de eerstelijnsdiensten en de magistraten de inachtneming van de werking van het geheugen in het kader van de verhoren aanmoedigen.

MYRIA
Federaal Migratiecentrum

De **psychologische wetenschap** reikt verscheidene pistes aan die soms de **incoherenties in het verhaal van slachtoffers** kunnen verklaren. Mogelijke verklaringen zijn onder meer de emotionele impact van de gebeurtenissen op de selectieve aandacht, de invloed van de culturele en persoonlijke context op de perceptie of het geheugen, de kneedbare aard van het geheugen, de aanwezigheid van cognitieve *bias*, de invloed van informatie die na de feiten (*post hoc*) werd verkregen of ook nog de natuurlijke evolutie van het geheugen in de loop van de tijd.

Tijdens politieverhoren wordt er al – in uiteenlopende mate – rekening gehouden met de mechanismen die eigen zijn aan de werking van het geheugen. Een voorbeeld: tijdens de eerste verhoren door de **EVA-cellen** (*Emergency Victim Assistance*) bij de indiening van een klacht nemen speurders de **nodige tijd** met slachtoffers. Die verhoren zijn gebaseerd op het **vrije verhaal** en de incoherenties in de verklaringen van slachtoffers worden beschouwd als een onderdeel van een **normaal proces**. De **audiovisuele TAM-verhoren** bevorderen eveneens het vrije verhaal van het slachtoffer. Die techniek laat toe om een maximum aan informatie te verzamelen en het bevestigingsvooroordeel te beperken. In dossiers rond mensenhandel kan die benadering soms nuttig zijn voor **zwaar getraumatiseerde slachtoffers**.

Om de al groeiende belangstelling voor het thema aan te moedigen, kan het nuttig zijn om **opleidingen** over die kwestie voor de eerstelijnsdiensten en de magistraten te ontwikkelen.

479 Federaal regeerakkoord, 2025-2029, p. 153.